

KS/2026:101

KS § 76

Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan bokslut och verksamhetsberättelse 2025

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Godkänna bokslut och verksamhetsberättelse 2025 för Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan.
2. Bevilja ledamöterna i Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.

Jäv

På grund av jäv deltar inte Fredrik Jarl (C) och Anders Bengtsson (KD) i handläggning och beslut.

Ärendebeskrivning

Föreligger bokslut och verksamhetsberättelse från Gemensam nämnd för upphandling (GNU) för år 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunstyrelsens förvaltning, 2026-05-17, 1 sida.

Protokollsutdrag, GNU 260218 § 4, 5 sidor.

Bokslut 2025 för Gemensam nämnd för upphandlingssamverkan, 1 sida.

Verksamhetsberättelse 2025 för Gemensam nämnd för upphandling, 6 sidor.

Protokollsutdrag

Kommunfullmäktige

§ 4

Dnr 2026/27

Bokslut och verksamhetsberättelser 2025

Beslut

Upphandlingscenters verksamhetsberättelse och bokslut godkänns och överlämnas till respektive kommunfullmäktige.

Beskrivning av ärendet

Upphandlingscenter har tagit fram verksamhetsberättelse och bokslut för 2025.

Ekonomi

Ekonomi i balans. Den budgeterade omslutningen för 2025 uppgick till 24,2 mnr. Det blev ett mindre nettoöverskott i 2025 års verksamhet med 0,9 mnr, som återbetalats till medlemskommunerna enligt samarbetsavtalet.

Lägre lönekostnader med 2,1 mnr redovisas på grund av föräldradigheter och vakant tjänst. Externt konsultstöd och kostnader för inhyrd personal har därför köpts in som medfört högre övriga kostnader med 1,5 mnr.

Verksamhet – väsentliga händelser och nyckeltal

Som en av Sveriges största upphandlande organisationer genomför UhC årligen över 300 upphandlingar med ett samlat affärsvärde på mellan tre till fyra miljarder kronor och förvaltar tillsammans med kommunerna 1 200 avtal fördelade på 160 varugrupper/avtalsområden inom 12 olika kategorier.

En kompetent och uppskattad samarbetspartner. Ett led i att ständigt förbättra UhC:s verksamhet är att göra en återkommande Nöjd kund-mätning. Det senaste resultatet visar att 93% av samverkande kommuner sammantaget är nöjda. Målnivå >90% (2024, 87%). Kommunansvariga upphandlare i varje samverkande kommun är en framgångsfaktor.

Hög prioritet och satsningar för att motverka välfärdsbrottslighet i dom offentliga affärerna. Upphandling och avtal har en central roll i det förebyggande arbetet för att stärka vårt försvar mot kriminella aktörer och brottslighet.

Under 2025 har UhC genomfört 315 (2024, 321) upphandlingar/projekt inkl. dynamiskt inköpssystem (DIS) och direktupphandlingar. Spännvidden är stor, vi upphandlar allt från kontorsmaterial, utbildningar, konsulter och livsmedel till snöröjning, fordon och fastighetstjänster. Under året har bland annat upphandling av samordnad varudistribution, skyddat boende, externa boendeplatser enligt LSS, skogsförvaltning, IT/ledningssystem och drift- och underhåll utomhus genomförts till samverkande kommuner.

Ökad efterfrågan. Ökning med 37% gällande nya upphandlingar från kommunerna. Utöver upphandlingsplanen märks en ökad efterfrågan i form av 41 (2024, 30) nya beställningar av upphandlingsprojekt från kommunerna.

Ökad efterfrågan. Antal beställda direktupphandlingar från kommunerna har ökat med 50%. 81 beställda direktupphandlingar (2024, 54) varav kommunerna Avesta, Falun och Ludvika står för de flesta projekten.

Ökad efterfrågan. Antal beställda annonseringar av byggentreprenader från kommunerna har ökat med 76%. 37

beställda annonseringar (2024, 21) varav de kommunala bolagen står för 56% av alla beställningar.

Ökad efterfrågan. Antal beställda och annonserade avrop från DIS (dynamiska inköpssystem) från kommunerna har ökat med 29%. 183 be-ställda avrop DIS (2024, 142). Största antalet tilldelningar är för fordon, socionomer och sjuksköterskor där behovet varit stort i de flesta av kommunerna.

Ökad samordning. Samordningsgrad för upphandlingar, att flera samverkande kommuner deltagit. 64% samordnade upphandlingar (2024, 56%). Målnivå > 65 %.

Ökning lokala avtal. 6 av 10 avtal sluts med lokala leverantörer. Andel lokala leverantörer som tilldelats avtal, med verksamhet i någon av de sju sam-verkande kommunerna uppgick till 68% (2024, 65%). Målnivå > 65%.

Rättssäkra och få överprövningar. Sex överprövningar av upphandlingar i förvaltningsrätt. Fem av dessa avslogs av domstol, en fick vi göra om. Detta betyder att UhC har fortsatt hög kvalitet i upphandlingsunderlagen. UhC har förlorat ett mål i Förvaltningsrätten sedan 2020-06-03, vilket betyder att 49 av 50 mål har avslagits sedan dess.

Upphandling används som ett strategiskt verktyg för att nå våra samverkande kommuners mål

GNU har fastställt Nämndplan för perioden 2026-2028 med sju inriktningsmål. Nämndplanen visar på mål och inriktning samt de viktigaste prioriteringarna för nämnden. Nytt för kommande Nämndplan är att 5 av 7 inriktningsmål har justerats mot bakgrund av Dalastrategin 2030 och nationell Färdplan för offentliga affärer 2025–2030.

Vi är bäst på regional tillväxt - Anbud och tidig dialog

Andel lokala leverantörer som tilldelats avtal, med verksamhet i någon av de sju samverkande kommunerna uppgick till 68% (2024, 65%). Målnivå > 65%.

För att förbättra underlag och stödja regional tillväxt har tidig dialog och informationsaktiviteter med leverantörer inför upphandling genomförts vid 175 tillfällen (2024, 272) inför 56 olika upphandlingar.

Antal öppnade anbud i annonserade upphandlingar och DIS var under året totalt 2188 st (2024, 1901). Antal unika anbudsgivare var 1468 varav 718 unika organisationsnummer. I snitt hanterades 7,5 ställda frågor och svar per upphandling av UhC (2024, 9,0).

Under 2025 inkom i snitt 5,1 anbud per annonserad upphandling (2024, 3,7). Antal företag som lämnat anbud med lokal verksamhet uppgick till 2,8 anbud per annonserad upphandling (2024, 2,0).

Vi arbetar genomgående med hög kvalitet

Samordningsgrad för upphandlingar, att flera samverkande kommuner deltagit. 64% samordnade upphandlingar (2024, 56%). Målnivå > 65 %. I 45% av de samordnade upphandlingarna har minst 5 kommuner deltagit. Orsak till detta varierar. I de flesta fall har bedömningen varit att en samordnad upphandling, inte varit aktuellt att genomföra pga. av upphandlingsföremålets art och karaktär. Flertalet upphandlingar görs i delområden men i samma grundprojekt t.ex. avseende kategori tekniska konsulter. UhC har effektiviserat upphandlingsprocessen genom att slå ihop vissa upphandlingar för att förbättra för kommunernas beställare och inte kräva att de sitter med som sakkunniga i t.ex. fyra olika

upphandlingar, om kompetensen kan läggas in i en upphandling (ex tekniska konsulter). Ett medvetet arbete från UhC.

Vi sparar pengar åt våra kommuner

Avtalsuppföljning med leverantörer ökar. Under året har 305 uppföljnings-möten genomförts med avtalsleverantörer (2024, 303). Målnivå > 250. Prioriterade är avtalsleverantörer som klassas som A eller B leverantörer till kommunerna, inte C eller D avtal.

Social hållbarhet är för oss självklart och där ligger vi framkant

Hög andel upphandling med sociala krav. UhC har ställt sysselsättningskrav i 72 olika tilldelade upphandlingar, varav 63 på avancerad nivå och 8 på spjut-spetsnivå, 90 % (2024, 91 % av annonserade upphandlingar). Målnivå >50 %. Mervärden har under året använts i flera upphandlingar med bra effekt för att uppmuntra leverantörer att åta sig att ta emot personer på praktik.

Under året har arbetsrättsliga villkor om lön, semester och arbetstid i nivå med kollektivavtal ställts i 13 tilldelade upphandlingar. Dessa är främst inom områdena bygg- transport och städtjänster. (2024, 32 av annonserade upphandlingar).

Sysselsättningsplatserna används av AME enheterna i kommunerna som söker kontakt med avtalsleverantörer och "matchar kandidater" mot praktik eller annat samarbete kring sysselsättning. Totalt har kraven bidragit till 33 praktikplatser och 6 anställningar. (2024, 32 praktikplatser och 7 anställningar).

Miljömässig hållbarhet är för oss självklart och där är vi drivande inom resurshushållning

Hög andel upphandlingar med miljökrav: 100 % av tilldelade upphandlingar (Målnivå 98 %).

Andel tilldelade upphandlingar med Avancerade eller Spjutspetskrav för Fossilfria transporter landade på 26 % (2024, 14 % av annonserade upphandlingar). Målnivå 20 %.

Mätning av Avancerade/Spjutspetskrav i upphandlingar för att begränsa fossila växthusgasutsläpp, som inte berör transporter, visar nu 12 % av tilldelade upphandlingar (Mätning kallad: Fossilfritt övrigt. 2024, 12 % av annonserade upphandlingar). Målnivå 5 %.

Målet om andel Avancerade/Spjutspetskrav kring Återbruk visar nu 41 % och Kemikalier 23 % av tilldelade upphandlingar. Målnivå för båda är 20 %. (2024 hade Återbruk 40 % och Kemikalier 36 % av annonserade upphandlingar).

Vi arbetar ständigt för nya och bättre lösningar för våra samverkande kommuner

Innovationsvänlig upphandling eller upphandling med väsentligt annorlunda lösning har genomförts i 9 upphandlingar. Målnivå > 3 upphandlingar.

I dessa nya lösningar ingår bland annat att fler förhandlingar har genomförts samt två egna förfaranden har genomförts. Vidare ingår nya lösningar avseende tillvägagångssätt för att upphandla IT-system. Metoden har varit att låta leverantörer inkomma med funktioner istället för att sakkunniga ska specificera ner ett stort antal tekniska krav. Detta har varit framgångsrikt och avtalen som tecknats till följd av ett sådant tillvägagångssätt har fungerat bra.

Utveckling/Framtid

Arbete med kategoristyrning som metod för att fortsätta utveckla en strategisk inköpsstyrning.

UhC konstaterar att komplexiteten och omfattningen kring de juridiska frågorna har ökat markant de senaste åren. Trenden visar att behovet av stöttning i olika affärsfrågor och juridiska frågor kommer öka ytterligare även de kommande åren. Vi ser även en ökning av avtalsuppföljningar med koppling till enskilda avrop. Detta ligger inte inom ramen för den juridiska rådgivning som UhC har i sitt grunduppdrag, även om vi hanterat dessa ändå.

Översiktligt kan konstateras att arbetet mot välfärdsbrottslighet för med sig att ytterligare frågeställningar uppstår kopplat till kravformulering, kontroll inför tilldelning och avtalsuppföljning. Några andra delar som särskilt kan nämnas är: Rådgivning inför och under kommunernas/bolagens upphandling av entreprenader samt rådgivning i avtalsfrågor rörande entreprenadjuridik och konsulträtt.

För att uppnå en effektiv och rättssäker offentlig upphandling som tar tillvara konkurrensen på marknaden i vår region är GNU och UhC en viktig aktör för utvecklingen kring regional tillväxt, dialog i upphandling och hållbar upphandling.

Beslutsunderlag

1. Bokslut 2025
2. Verksamhetsberättelse 2025

Beslut skickas till

Falu kommun

Borlänge kommun

Avesta kommun

Gagnef kommun

Hedemora kommun

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Säters kommun

Akten

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande



Förvaltning/avd/enhet

Lovisa Hultberg, 0240-861 12

lovisa.hultberg@ludvika.se

Årsbokslut

Gemensamma nämnden för upphandling (GNU)

Enhet	Nettokostnad Budget 2025	Intäkt 2025	Kostnad 2025	Nettokostnad Bokslut 2025	Avvikelse mot budget
Upphandlingscenter	0	24 211	24 211	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Drift	0	24 211	24 211	0	0
Drift					0

Kostnads- och intäktsslag

	Total Löne- kostnad	Därav löne- kostn. Ej till tillsvid. Ans	Kapital- kostnad	Lokal- Hyra	Övriga kostnader	Intäkter	Summa
Budget 2025	21 486	0	0	358	2 367	24 211	0
Bokslut 2025	19 336			354	3 884	23 574	0
Avvikelse 2025	2 150		0	4	-1 517	637	0

Tillsvidare anställda och Lönekostnad 31/12

Enhet	Budget 2025		Bokslut 2025		Avvikelse	
	Antal Årsarbetare och Lönekostnad	Löne- kostnad	Antal Årsarbetare och Lönekostnad	Löne- kostnad	Antal Årsarbetare och Lönekostnad	Löne- kostnad
Upphandlingscenter	27,00	21 486	28,00	19 336	1,00	-2 150
Personal	27,00	21 486	28,00	19 336	1,00	-2 150

Verksamhetsberättelse år 2025 för gemensam nämnd för upphandlingssamverkan (GNU)

1. Nämndens uppdrag

Den gemensamma nämnden (GNU) består av Falun, Borlänge, Avesta, Gagnef, Hedemora, Ludvika och Sätters kommuner. Verksamheten leds politiskt av en gemensam nämnd för upphandlingssamverkan (GNU), som består av en ledamot från varje samverkande kommun.

GNU:s uppgift är att på grundval av samarbetsavtal, reglemente och gemensam upphandlingspolicy och med stöd av Upphandlingscenter (UHC), svara för alla upphandlingar med undantag för direktupphandlingar och vad som i Lag om offentlig upphandling definieras som byggentreprenader samt konkurrensutsättningar enligt Lag (2008:962) om valfrihetssystem.

I grunden är skapandet av UHC ett sätt att förstärka de medverkande kommunernas samlade upphandlingskompetens och skapa en större affärsnytta.

Som en av Sveriges största upphandlande organisationer genomför UHC årligen över 300 upphandlingar med ett samlat affärsvärde på mellan tre till fyra miljarder kronor och förvaltar tillsammans med kommunerna 1 200 avtal fördelade på 160 varugrupper/avtalsområden inom 12 olika kategorier.

2. Verksamhet – väsentliga händelser under perioden och nyckeltal

- En kompetent och uppskattad samarbetspartner. Ett led i att ständigt förbättra UHC:s verksamhet är att göra en återkommande Nöjd kund-mätning. Det senaste resultatet visar att 93% av samverkande kommuner sammantaget är nöjda. Målnivå >90% (2024, 87%). Kommunansvariga upphandlare i varje samverkande kommun är en framgångsfaktor.
- Hög prioritet och satsningar för att motverka välfärdsbrottslighet i dom offentliga affärerna. Upphandling och avtal har en central roll i det förebyggande arbetet för att stärka vårt försvar mot kriminella aktörer och brottslighet.
- GNU har fastställt Nämndplan för perioden 2026-2028 med sju inriktningsmål. Nämndplanen visar på mål och inriktning samt de viktigaste prioriteringarna för nämnden. Nytt för kommande Nämndplan är att 5 av 7 inriktningsmål har justerats mot bakgrund av Dalastrategin 2030 och nationell Färdplan för offentliga affärer 2025–2030.

- Under 2025 har UHC genomfört 315 (2024, 321) upphandlingar/projekt inkl. dynamiskt inköpssystem (DIS) och direktupphandlingar. Spännvidden är stor, vi upphandlar allt från kontorsmaterial, utbildningar, konsulter och livsmedel till snöröjning, fordon och fastighetstjänster. Under året har bland annat upphandling av samordnad varudistribution, skyddat boende, externa boendeplatser enligt LSS, skogsförvaltning, IT/ledningssystem och drift- och underhåll utomhus genomförts till samverkande kommuner.
- Ökad efterfrågan. Ökning med 37% gällande nya upphandlingar från kommunerna. Utöver upphandlingsplanen märks en ökad efterfrågan i form av 41 (2024, 30) nya beställningar av upphandlingsprojekt från kommunerna.
- Ökad efterfrågan. Antal beställda direktupphandlingar från kommunerna har ökat med 50%. 81 beställda direktupphandlingar (2024, 54) varav kommunerna Avesta, Falun och Ludvika står för de flesta projekten.
- Ökad efterfrågan. Antal beställda annonseringar av byggentreprenader från kommunerna har ökat med 76%. 37 beställda annonseringar (2024, 21) varav de kommunala bolagen står för 56% av alla beställningar.
- Ökad efterfrågan. Antal beställda och annonserade avrop från DIS (dynamiska inköpssystem) från kommunerna har ökat med 29%. 183 beställda avrop DIS (2024, 142). Största antalet tilldelningar är för fordon, socionomer och sjuksköterskor där behovet varit stort i de flesta av kommunerna.
- Ökad samordning. Samordningsgrad för upphandlingar, att flera samverkande kommuner deltagit. 64% samordnade upphandlingar (2024, 56%). Målnivå > 65 %.
- Ökning lokala avtal. 6 av 10 avtal sluts med lokala leverantörer. Andel lokala leverantörer som tilldelats avtal, med verksamhet i någon av de sju samverkande kommunerna uppgick till 68% (2024, 65%). Målnivå > 65%.

3. Ekonomi

Totalt för nämnden mnkr	Utfall 2025	Budget 2025	Utfall 2024
Intäkter			
Kommunbidrag	21,5	22,1	21,4
Övriga interna intäkter	0,1	0,0	0,1
Externa intäkter	2,0	2,1	1,7
Summa intäkter	23,6	24,2	23,2
Kostnader			
Löner och PO	-19,4	-21,5	-20,0
Hyra	-0,3	-0,3	-0,4
Kapitalkostnader	0,0	0,0	0,0
Övriga kostnader	-3,9	-2,4	-2,8
Summa kostnader	-23,6	-24,2	-23,2
Resultat			
Självfinansieringsgrad	100%	100%	100%

Ekonomisk analys

Ekonomi i balans. Den budgeterade omslutningen för 2025 uppgick till 24,2 mnkr. Det blev ett mindre nettoöverskott i 2025 års verksamhet med 0,9 mnkr, som återbetalats till medlemskommunerna enligt samarbetsavtalet. Målnivå resultat i nivå enligt budget eller över.

Lägre lönekostnader med 2,1 mnkr redovisas på grund av föräldraledigheter och vakant tjänst. Externt konsultstöd och kostnader för inhyrd personal har därför köpts in som medfört högre övriga kostnader med 1,5 mnkr.

4. Medarbetare

Verksamheten är organiserad i tre enheter med ansvar för olika kategoriområden under ledning av en enhetschef. UhC har totalt 27 medarbetare/tjänster fördelade på roller som strategisk upphandlare, operativ upphandlare, avtalsförvaltare, upphandlingsjurist och upphandlingsstrateg samt klimat- och miljöstrateg.

Antal anställda: 27 medarbetare varav 20 strategiska/operativa upphandlare, 2 strateger, 1 verksamhetsstöd, 3 enhetschefer samt 1 verksamhetschef. Under perioden har LIA också erbjudits.

Introduktion har genomförts med 2 nya medarbetare.

I varje kommun finns en kommunansvarig upphandlare placerad med utökad tillgänglighet, för att vara UhC:s kontakt i kommunen.

Att möjliggöra ett flexibelt arbetsliv där distansarbete fungerar är en del i UhC:s ambition om att vara en attraktiv arbetsgivare. Överenskommelser om distansarbete för medarbetare har genomförts och pågår.

UhC har tagit fram en kompetensförsörjningsplan. Planen speglar viktiga kompetenser för UhC att attrahera, behålla, utveckla, rekrytera och avveckla såväl nu som på sikt.

Organisatorisk- och psykosocial arbetsmiljöundersökning genomfördes under maj-juni. Resultatet var positivt med ett minsta värde om 88/100 (2024, 77/100). I jämförelse med andra organisationer som använt samma verktyg är UhC resultat högre på samtliga kriterier.

Personalnyckeltal	2025	2024
Antal anställda*	27	27
Arbetade timmar**	49 767	50 251
Varav utförda av timanställd personal	656	1 336
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	4,00	3,16
* Månadsavlönade enligt AB		
** Månadslön, timlön, fyllnadstid, övertid		

Låg sjukfrånvaron 2025. Sjukfrånvaro för perioden januari - december 2025 var 4,0% (3,2%, 2024). I en samlad analys för UhC av sjukfrånvaro finns det toppar i november och december med koppling till förkylningar (enstaka dagar). Viss sjukfrånvaro kan också kopplas till skolans terminsstarter för personer med småbarn. I övrigt är det enstaka medarbetare med något längre sjukskrivning, i olika omfattning och på förekommen anledning.

Åldersstruktur 2025-12-31

-29	30-39	40-49	50-59	60-
1	9	8	7	2

UhC tar varje år fram en arbetsmiljörapport. I den presenteras särskilda insatser under året. Årliga personalaktiviteter enligt plan: lönesamtal, medarbetarsamtal 1 och 2, APT, enhetsmöten och APT, psykosocialundersökning, skyddsron, utbildningsplaner per individ och för hela arbetsgruppen m.m. En gemensam aktivitet är temperaturmätning via Mentimeter med fyra påståenden (jag trivs på jobbet, jag känner mig motiverad i mitt arbete, jag upplever en hälsosam arbetsbelastning, jag nyttjar friskvårdstimme/friskvårdsbidrag).

5. Nyckeltal/verksamhetsmätt

GNU har fastställt inriktningsmål för 2025. För respektive mål finns nyckeltal/indikatorer som syftar till att mäta och följa upp. Nedan redovisas utfall för 2025.

Mål – Vi använder upphandling som ett strategiskt verktyg för att nå våra samverkande kommuners mål

Ägarna ska känna förtroende för UhC. Nöjd kundundersökning 2026 är pågående. Målnivå nöjdhetsvärde för andelen nöjda kunder >90% (2025, 93%). Kommunansvariga upphandlare i varje kommun är framgångsfaktor. NKI frågorna har reviderats och i den nya NKI är 3 frågor kopplade till kommunernas eget inköpsarbete.

Hög prioritet och satsningar för att motverka välfärdsbrottslighet i de offentliga affärerna. Upphandling och avtal har en central roll i det förebyggande arbetet för att stärka vårt försvar mot denna typ av brottslighet. Ett särskilt uppdrag 2025 - Stärka arbete mot välfärdsbrottslighet inom upphandling och avtal. UhC har implementerat nya systemstöd och rutiner för utökade leverantörskontroller samt haft flertalet utbildningstillfällen internt på UhC samt i samverkande kommuner via t.ex. LUG och andra forum. UhC har även agerat på information utifrån nytt arbetssätt i upphandling och avtal.

GNU har fastställt Nämndplan för perioden 2026-2028 med sju inriktningsmål. Nämndplanen visar på mål och inriktning samt de viktigaste prioriteringarna för nämnden. Nytt för kommande Nämndplan är att 5 av 7 inriktningsmål har justerats mot bakgrund av Dalastrategin 2030 och nationell Färdplan för offentliga affärer 2025–2030.

GNU har haft 5 sammanträden under året. Årlig strategisk ägardialog har genomförts med samverkande kommuner. Samrådsgrupp för UhC har haft 5 möten under året och Lokala upphandlingsgrupper (LUG) har samlats ett antal gånger per samverkande kommun.

Mål - Vi arbetar genomgående med hög kvalitet

Under 2025 har UhC genomfört drygt 315 (2024, 321) upphandlingar/projekt inkl. dynamiskt inköpssystem (DIS) och direktupphandlingar till ett årligt upphandlat värde på 3-4 miljarder kronor.

Spännvidden är stor, vi upphandlar allt från kontorsmaterial, utbildningar, konsulter och livsmedel till snöröjning, fordon och fastighetstjänster. Under året har bland annat upphandling av samordnad varudistribution, skyddat boende, externa boendeplatser enligt LSS, skogsförvaltning, IT/ledningssystem och drift- och underhåll utomhus genomförts till samverkande kommuner.

Ökad efterfrågan. Utöver upphandlingsplanen märks en fortsatt hög efterfrågan på tjänster i form av 41 (2024, 30) nya beställningar av upphandlingsprojekt från kommunerna.

Ökad efterfrågan. Antal beställda direktupphandlingar från kommunerna har ökat med 74%. 81 beställda direktupphandlingar (2024, 54) varav kommunerna Avesta, Falun och Ludvika står för de flesta projekten.

Ökad efterfrågan. Antal beställda annonseringar av byggtreprenader från kommunerna har ökat med 164%. 37 beställda annonseringar (2024, 21) varav de kommunala bolagen står för 56% av alla beställningar.

Ökad efterfrågan. Antal beställda och annonserade avrop från DIS (dynamiska inköpssystem) från kommunerna har ökat med 42%. 183 beställda avrop DIS (2024, 142). Största antalet tilldelningar är för fordon, socionomer och sjuksköterskor där behovet varit stort i de flesta av kommunerna.

Samordningsgrad för upphandlingar, att flera samverkande kommuner deltagit. 64% samordnade upphandlingar (2024, 56%). Målnivå > 65%. I 45% av de samordnade upphandlingarna har minst 5 kommuner deltagit. Orsak till detta varierar. I de flesta fall har bedömningen varit att en samordnad upphandling, inte varit aktuellt att genomföra pga. av upphandlingsföremålets art och karaktär. Flertalet upphandlingar görs i delområden men i samma grundprojekt t.ex. avseende kategori tekniska konsulter. Det gör att siffrorna för antal samordnade upphandlingar minskar. D.v.s. antal avtal har ökat men antal upphandlingar minskar. UhC har effektiviserat upphandlingsprocessen genom att slå ihop vissa upphandlingar för att förbättra för kommunernas beställare och inte kräva att de sitter med som sakkunniga i t.ex. fyra olika upphandlingar, om kompetensen kan läggas in i en upphandling (ex tekniska konsulter). Ett medvetet arbete från UhC.

Mål - Vi sparar pengar åt våra samverkande kommuner

Avtalsuppföljning med leverantörer ökar. Under året har 305 uppföljningsmöten genomförts med avtalsleverantörer (2024, 303). Målnivå > 250. Prioriterade är avtalsleverantörer som klassas som A eller B leverantörer till kommunerna, inte C eller D avtal.

Det har skett en ökning avseende avtalsuppföljningar av enskilda avrop, vilket till stor del ligger på kommunernas ansvar, dock finns en tendens att UhC blir involverade ändå eftersom det saknas juridisk kompetens (eller tid från kommunjurister) för att hantera detta i kommunen.

Ekonomisk uppföljning via Credit Safe sker kontinuerligt där alla avtal automatiskt följs upp, ca 1541 leverantörer. Förändring som kan ha betydelse är t ex sänkt ekonomisk rating för leverantören.

Det numera etablerade kontrollernätverket som inrättats med representanter från ekonomienheterna i kommunerna och UhC har i år uppdrag inom Valfärdsbrottslighet och Kategoristyrning. I det arbetet ingår att förstärka arbetssätt, rutiner och kompetenser inom områdena för att säkerställa goda, ekonomiska och sunda affärer.

Ett särskilt uppdrag finns 2025 - Kategori- och inköpstyrning i samverkan. Syftet med uppdraget är att genom kategoristyrning etablera en mer strategisk och proaktiv inköpsstyrning. Informationsträff för samsrådsgrupp och controllergrupp har skett kring grunderna i kategoristyrning via extern utbildningsanordnare. Genomlysning av kategorier är genomförd och beslut taget att påbörja arbetet inom kategori Fordon. Information har lyfts på strategisk ägardialog och uppstart i första kategorigruppen för Fordon har skett.

Mål – Vi är drivande och ligger i framkant inom social hållbarhet

Hög andel upphandling med sociala krav. UhC har ställt sysselsättningskrav i 72 olika tilldelade upphandlingar, varav 63 på avancerad nivå och 8 på spjutspetsnivå, 90 % (2024, 91 % av annonserade upphandlingar). Målnivå >50 %. Mervärden har under året använts i flera upphandlingar med bra effekt för att uppmuntra leverantörer att åta sig att ta emot personer på praktik.

Sysselsättningsplatserna används av AME enheterna i kommunerna som söker kontakt med avtalsleverantörer och ”matchar kandidater” mot praktik eller annat samarbete kring sysselsättning. Totalt har kraven bidragit till 33 (Borlänge 15, Falun 16, Ludvika 1 och Säters 1) praktikplatser och 6 anställningar. (2024, 32 praktikplatser och 7 anställningar).

0 reserverade upphandlingar för sociala arbetsintegrerade företag har annonserats. Detta beror på att de upphandlingar som ligger i årets plan är svåra att matcha mot vad marknad kan erbjuda. Målnivå minst 5 st.

Under året har arbetsrättsliga villkor om lön, semester och arbetstid i nivå med kollektivavtal ställts i 13 tilldelade upphandlingar. Dessa är främst inom områdena bygg- transport och städtjänster. (2024, 32 av annonserade upphandlingar).

Tillgänglighetskrav har ställts i 44% av genomförda upphandlingar och jämställdhetskrav i 94%.

Upphandlingsstrategi sammankallar två nätverk. Ett för AME enheterna som träffas fortsatt löpande kring sysselsättning som dialogkrav. Inom Dalanätverket UDD för socialt hållbar upphandling är motverkande av valfärdsbrottslighet årets fokusområde med utbildningsinsatser, systemvisningar och erfarenhetsutbyte. I

november genomfördes även en stor digital mötesplats för att höja kompetens i att motverka arbetslivskriminalitet i Dalarna.

Mål – Vi är drivande och ligger i framkant inom miljömässig hållbarhet

Hög andel upphandlingar med miljökrav: 100 % av tilldelade upphandlingar (Målnivå 98 %).

Andel tilldelade upphandlingar med Avancerade eller Spjutspetskrav för Fossilfria transporter landade på 26 % (2024, 14 % av annonserade upphandlingar). Målnivå 20 %.

Mätning av Avancerade/Spjutspetskrav i upphandlingar för att begränsa fossila växthusgasutsläpp, som inte berör transporter, visar nu 12 % av tilldelade upphandlingar (Mätning kallad: Fossilfritt övrigt. 2024, 12 % av annonserade upphandlingar). Målnivå 5 %.

Målet om andel Avancerade/Spjutspetskrav kring Återbruk visar nu 41 % och Kemikalier 23 % av tilldelade upphandlingar. Målnivå för båda är 20 %. (2024 hade Återbruk 40 % och Kemikalier 36 % av annonserade upphandlingar).

Diskussion kring ny rutin för UhC:s uppföljning av miljökrav i avtal har inletts och resulterade i att minst 20 kontroller av Leverantörers kravefterlevnad utförts under året. Speciellt fokus har ägnats åt uppföljning av fossilfria transporter, fordonskrav, krav på varor i måleri- och belägningsarbeten samt avancerat miljöledningsarbete.

UhC:s miljöstrategi sammankallar Temagruppen för miljömässig upphandling inom kommunernas kretsloppsplaner, som en del av UDD:s stöd för avfallsförebyggande arbete. Under året hölls digitalt inspirationspass om hur kommuner kan cirkulera möbler för att spara både pengar och minska miljöpåverkan. I samma sammanhang har även UhC varit meddrivande i en satsning för att öka miljömässig hållbarhet hos Dalakommunernas IT förvaltning. Ett arbete som fortsätter under 2026.

UhC har, tillsammans med CirEko, blivit beviljade projektmedel om cirka 12 miljoner SEK för projektet Dalarnas cirkulära offentliga affärer (Dalarnas COA) som kommer pågå under 2026 fram till våren 2029. Projektet ska bidra till Dalarnas cirkulära omställning, genom kompetenshöjning av Dalarnas kommuner kring cirkulär upphandling och resurssmart inköpsstyrning, samt cirkulär vägledning till små och medelstora företag i Dalarna. Projektet ägs av CirEko och ska drivas tillsammans med UhC samt Ludvika kommuns inköpscontroller under UDD:s flagg med finansiering från Region Dalarna och EU.

Mål - Vi är bäst på regional tillväxt

Andel lokala leverantörer som tilldelats avtal, med verksamhet i någon av de sju samverkande kommunerna uppgick till 68% (2024, 65%). Målnivå > 65%.

För att förbättra underlag och stödja regional tillväxt har tidig dialog och informationsaktiviteter med leverantörer inför upphandling genomförts vid 175 tillfällen (2024, 272) inför 56 olika upphandlingar.

Skriftlig dialog med leverantörer inför upphandling genom att skicka ut en Request for information (RFI) eller en extern remiss har tillämpats i 22 upphandlingar. Extern remiss är ett sätt att få återkoppling på affärens upplägg och upphandlingsdokumentens utformning kopplat till krav och villkor. Med RFI kan UhC ställa frågor och testa idéer om till exempel upplägg och process, kravformuleringar, utvärderingsmodeller eller avtalsvillkor.

Antal öppnade anbud i annonserade upphandlingar och DIS var under året totalt 2188 st (2024, 1901). Antal unika anbudsgivare var 1468 varav 718 unika organisationsnummer.

I annonserade upphandlingar har totalt 2381 (2024, 2918) frågor besvarats av UhC från olika anbudsgivare. I snitt hanterades 7,5 ställda frågor och svar per upphandling av UhC (2024, 9,0).

Av de leverantörer som lämnade anbud i våra tilldelade upphandlingar under 2025 var 55% av dem verkamma i någon av de sju samverkande kommunerna. (2024, 54%). Under 2025 inkom i snitt 5,1 anbud per annonserad upphandling (2024, 3,7). Antal företag som lämnat anbud med lokal verksamhet uppgick till 2,8 anbud per annonserad upphandling (2024, 2,0).

UhC syns på LinkedIn. Vi har marknadsfört stöd och utbildning för leverantörer, våra DIS samt extra viktiga upphandlingar för det regionala näringslivet. Vi har även passat på att marknadsföra årlig upphandlingsplan och våra insatser inom social- och miljömässig hållbarhet.

Under året har UhC identifierat möjligheten att nyttja direktupphandling enligt LOU i större omfattning än vad vi gör idag. Detta för att möjliggöra regional tillväxt i högre omfattning. UhC har därför fått i uppdrag av nämnden att uppdatera Riktlinjer för direktupphandling.

Nytt för i år är att UhC erbjudit samverkande kommuner att istället för att genomföra en samordnad öppen upphandling istället genomföra separata direktupphandlingar för respektive kommun vid upphandling där regional tillväxt varit hög.

Mål - Vi arbetar för nya och bättre lösningar för våra samverkande kommuner

Innovationsvänlig upphandling eller upphandling med väsentligt annorlunda lösning har genomförts i 9 upphandlingar. Målnivå > 3 upphandlingar.

I dessa nya lösningar ingår bland annat att fler förhandlingar har genomförts samt två egna förfaranden har genomförts.

Vidare ingår nya lösningar avseende tillvägagångssätt för att upphandla IT-system. Metoden har varit att låta leverantörer inkomma med funktioner istället för att sakkunniga ska specificera ner ett stort antal tekniska krav. Detta har varit framgångsrikt och avtalen som tecknats till följd av ett sådant tillvägagångssätt har fungerat bra.

För att få till utveckling genom köp av nya varor och tjänster behövs både omvärldsanalys och marknadsdialog. Dels för att ta reda på hur andra gör och dels för att se vad som är möjligt att göra.

UhC har genomfört utbildningsinsatser i kommunerna inom direktupphandling, rollen som sakkunnig och avtalstrohet. Vårt aktiva arbete med social och miljömässig hållbarhet innebär också att vi ständigt arbetar för att få fram bättre och hållbara lösningar.

3-årig upphandlingsplan 2026-2028 har remitterats två gånger till samverkande kommuner och de kommunala bolagen och fastställts av GNU med 350 upphandlingar/projekt. Med en robust digital process ges bättre möjligheter till god planering och framförhållning åt samverkande kommuner och UhC.

UhC har uppdaterat vårt verksamhetssystem för upphandling och avtalsförvaltning omfattande handbok med tillhörande mallar och rutiner. Bl.a. inom området Kontroller för att motverka välfärdsbrottslighet.

UhC är numera uppdragstagare för Upphandlingsdialog Dalarna (UDD) som utifrån regionala behov förmedlar kunskap och ger metodstöd vid upphandling. Affärsträffar för lokala företag har genomförts i samtliga samverkande kommuner under hösten 2025.

Mål - Vi bidrar till våra samverkande kommuners beredskap för kris och krig

Under året har 5 upphandlingar genomförts med förhöjd beredskap/beredskapskrav upphandling. Upphandlingar att lyfta fram är drivmedel, stationstakning, hyresmaskiner och gas. Vidare har flertalet kommuner valt att ansluta sig till Addas avtal för beredskapsmåltider.

GNU har identifierat behovet av att stärka upp UhC:s uppdrag inom beredskap. UhC har etablerat ett samarbete med säkerhetschefer för att stärka upp UhC:s förmåga inom beredskap.

UhC har arbetat fram en strategi för hur vi kan jobba med frågan i upphandlingsprojekten och framställt konkreta avtalstexter för att användas i upphandlingar som är viktiga ur ett beredskapssyfte.

Särskilt uppdrag – Kris- och försörjningsberedskap. Uppdraget syftade bland annat till att med olika insatser stärka UhC:s förmåga att bidra till kommunernas

uppdrag att minska sårbarheten i viktiga samhällsfunktioner. Uppdraget har redovisats vid strategisk ägardialog där vi presenterade att vi nu har säkerhetscheferna som remissinstans i upphandlingsplansarbetet och i viss mån upphandlingarna som pekas ut av vikt för detta område. Vi har implementerat ett hjälpdokument med både strategier för utformning av upphandling och avtal samt konkreta avtalstexter/villkor. Vi kommer jobba vidare med klassning av avtal och anpassning av systemstöd i enlighet med uppdraget.

En rättssäker offentlig upphandling

Rättssäkra och få överprövningar. Sex överprövningar av upphandlingar i förvaltningsrätt. Fem av dessa avslögs av domstol, en fick vi göra om.

Detta betyder att UhC har fortsatt hög kvalitet i upphandlingsunderlagen. UhC har förlorat ett mål i Förvaltningsrätten sedan 2020-06-03, vilket betyder att 49 av 50 mål har avslagits sedan dess.

De kategorier som sticker ut i överprövningsärenden är Bygg- och anläggning samt Tekniska konsulter.

Dialog kring efterlevnad av avtal. Avtalsuppföljning ger tydlig effekt tillsammans med uppmärksamma beställare. Trend från tidigare år fortsätter med dialog i flertalet avtal med beställare och leverantörer. Under året har inga avtal varit föremål för förtida upphörande. UhC har även bistått kommunala bolag i överprövningsärenden och andra juridiska frågor kopplat till avtalsrätten.

UhC noterar fortsatt trend i en ökad efterfrågan av allmän handling, i flesta fall anbudshandlingar. Ca 50 begäran per månad 2025 har inkommit till UhC officiella brevlåda. Utöver detta får även UhC:s upphandlare begäran direkt i sina mail i projekt/upphandlingsärenden.

Nyheter i LOU och Upphandlingsåret 2025 präglades av betydande lagändringar, en ny nationell strategi och ett ökat fokus på digitalisering och säkerhet. De viktigaste händelserna och trenderna från 2025:

Välfärdsbrott och kontroll av detta har ökat och kommer fortsätta öka. Det är tydligt att det rör på sig inom detta område, vilket medför att även UhC kommer att få fler sådana ärenden på sitt bord.

Nya lagar och regler: Ändrade regler för överprövning (1 juli 2025): Regeringen införde nya bestämmelser i LOU gällande överprövning och skadestånd när EU-rättsliga regler tillämpas felaktigt.

Uteslutning av leverantörer: Fokus har legat på att stärka möjligheterna att utesluta leverantörer på grund av dåliga prestationer i tidigare uppdrag samt skärpt kontroll av arbetsrättsliga villkor.

Nya tröskelvärden 2026: Under slutet av 2025 fastställdes de nya tröskelvärdena för offentlig upphandling som började gälla den 1 januari 2026.

Färdplan för offentliga affärer 2025–2030: Regeringen lanserade en ny färdplan och en komplettering av den nationella upphandlingsstrategin för att främja mer rättssäkra och effektiva affärer.

6. Utveckling/Framtid

Arbete med kategoristyrning som metod för att fortsätta utveckla en strategisk inköpsstyrning. Arbetet sker i samverkan mellan UhC, Controllergrupp och Samrådsgrupp. Målet är att etablera minst tre kategoristrategier under 2026.

UhC konstaterar att komplexiteten och omfattningen kring de juridiska frågorna har ökat markant de senaste åren. Trenden visar att behovet av stöttning i olika affärsfrågor och juridiska frågor kommer öka ytterligare även de kommande åren. Vi ser även en ökning av avtalsuppföljningar med koppling till enskilda avrop. Detta ligger inte inom ramen för den juridiska rådgivning som UhC har i sitt grunduppdrag, även om vi hanterat dessa ändå.

Översiktligt kan konstateras att arbetet mot välfärdsbrottslighet för med sig att ytterligare frågeställningar uppstår kopplat till kravformulering, kontroll inför tilldelning och avtalsuppföljning. Några andra delar som särskilt kan nämnas är: Rådgivning inför och under kommunernas/bolagens upphandling av entreprenader samt rådgivning i avtalsfrågor rörande entreprenjuridik och konsulträtt.

Ökat behov av upphandlings- och affärsstöd till kommunerna och de kommunala bolagen avseende upphandling av byggentreprenader med juridiskt stöd.

För att uppnå effektiva och rättssäkra offentliga affärer som tar tillvara konkurrensen på marknaden i vår region är GNU och UhC en viktig aktör för utvecklingen kring regional tillväxt, dialog i upphandling och hållbar upphandling.